

Наталя Корольова,

старший викладач кафедри фізичного виховання
Української інженерно-педагогічної академії

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ ПРИ НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ»

У статті висвітлено педагогічні аспекти застосування інтерактивних методів при навчанні студентів у вищих навчальних закладах. Розглянуто роль фізичного виховання та спорту в становленні гармонійно-розвинутої особистості студентів. Наведено сутність, етапи та педагогічні особливості використання кейс-методу при навчанні студентів дисципліни «Фізичне виховання». Представлено результати дослідження інтересів у студентів щодо занять фізичною культурою з використанням кейс-методу.

Ключові слова: навчання студентів, інтерактивні методи, кейс-метод, інноваційні педагогічні технології, фізичне виховання.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Однією з актуальних проблем сьогодні залишається недостатній рівень фізичного здоров'я молоді в Україні. Так, згідно з нашим опитуванням близько 30% опитаних студентів 1 курсу Української інженерно-педагогічної академії (УІПА) виразили пасивне відношення до занять фізичними вправами, що свідчить про несформованість фізичної культури особистості вже у шкільному віці. Значна частина студентів також має низькі знання з фізичної культури особистості. Низька освіченість пов'язана з недостатньо сформованою культурою особистості в області фізичного виховання, внаслідок відсутності цілісної системи фізичного виховання особистості починаючи з народження й закінчуючи ВНЗ, й виробництвом. Відсутність інтересу у значній частині учнів до фізичної культури у школі обумовлене невисоким професіоналізмом викладачів, що ведуть предмет «Фізична культура» [1]. Усе це вимагає зміни підходів до навчання з предметів фізичної культури й спорту. При переході на міжнародні стандарти освіти в умовах інтеграції в світовий освітній простір педагогу ВНЗ

слід розбиратися у великому арсеналі сучасних педагогічних технологій і використовувати їх в освітньому процесі [1; 3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор. Науковцями все помітніше усвідомлюється наукова та практична доцільність і значущість узагальнення, систематизації та обґрунтування теоретичних і методичних засад підвищення ролі фізичної культури молоді, розвитку спорту. Вони позитивно впливають на здоров'я, фізичну досконалість, але в той самий час і на духовний світ, на етичні й естетичні засади особистості, на її світогляд, моральні принципи, естетичні смаки, також на гармонійні взаємини між людьми в суспільстві [2].

На основі аналізу сучасної науково-методичної літератури встановлено, що значна частина досліджень присвячена вивченню фізичного стану студентів як однієї з умов їх фахової підготовки (О. Дубогай, Р. Поташнюк, О. Дрозд, О. Малімон), запобіганню негативного впливу екологічних і економічних умов на здоров'я та фізичний стан студентів (Т. Круцевич, М. Курочкіна), формуванню потреби в студентській молоді до систематичних занять фізичними вправами протягом усього життя (М. Віленський, Г. Іванова).

Водночас, незважаючи на такий широкий спектр досліджуваних напрямків фізичного виховання студентської молоді, відсутні комплексні дослідження з врахуванням сучасних вимог щодо напрямків теоретико-методичного забезпечення фізичного виховання у вищих навчальних закладах.

Метою статті є висвітлення педагогічних аспектів застосування інтерактивних методів при навчанні студентів; визначення ролі фізичного виховання та спорту в становленні гармонійно-розвинутої особистості сутності, етапів та особливостей використання кейс-методу при навчанні студентів дисципліні «Фізичне виховання».

Виклад основного матеріалу дослідження. Роль фізичного виховання та спорту в становленні гармонійно-розвинутої особистості полягає в його перетворювальних діях, заснованих на певних психологічних закономірностях.

Спорт являє собою унікальний соціальний інститут, потенційні перетворювальні можливості якого перевершують можливості багатьох інших соціальних інститутів. Це обумовлено такими факторами: поєднання якісних характеристик праці, мистецтва, культури, фаху; величезний запас документальних життєвих ситуацій та біографії конкретних людей, котрі являють собою приклади переможного протиставлення сили духа спільної могутності суперників роковому збігу обставин, трагічним подіям; відповідає глибинним потребам людини в різноманітних формах психологічної ідентифікації (від героїчної до національної) [2].

Спортивна діяльність представляє собою один із шляхів, на якому людина може проявити свою досконалість, використовуючи фізичні можливості для досягнення певних результатів. Спорт – це природна лабораторія людських можливостей. Ця діяльність має високу мотивацію, чіткі критерії оцінювання результатів, потребує активності від людини. Вона пов'язана з великим фізичним та психологічним напруженням, необхідністю переборювати не тільки спротив сильного суперника, а також і особисту слабкість.

У фізичній культурі і спорті як важливих елементах сучасної культури акумулюються величезні можливості для позитивної дії не тільки на здоров'я та фізичну досконалість, але і на духовний світ, на культуру людини і, зрештою, на його позитивний світогляд. Соціальна функція фізичної культури і спорту полягає в тому, що вона дозволяє їй виробити правильні відповіді на питання сучасного життя, орієнтує на творче рішення назрілих проблем, озброює реальним розумінням перспектив суспільного розвитку. Однак часи змінюються й сьогодні потрібний пошук нових технологій, методів та методик залучення студентів до фізичної культури і спорту, особливу роль де відіграє дисципліна «Фізичне виховання».

Освітні педагогічні технології сьогодні характеризуються різними назвами, такими як: «інтерактивні технології навчання», «сучасні технології навчання», «нові методи навчання», «активні методи й активні форми

навчання», «інноваційні технології навчання». Усі ці назви мають тотожне навантаження, що відповідає «інноваційним технологіям» навчання.

Інноваційна освіта – це процес навчальної й освітньої діяльності, що дозволяє стимулювати й проектувати новий тип діяльності, не тільки окремої людини, але й суспільства в цілому, що можна визначити при порівнянні традиційної й інноваційної освіти.

При традиційній освіті роль педагога при передачі знань носить класичний, предметно-технократичний характер. Інноваційна освіта ж є особистісно- і суспільно орієнтованим напрямком, що забезпечує творчий, продуктивний характер навчальної діяльності. Зміст такого навчання забезпечує гуманізований характер з інтегруванням нових і традиційних навчальних предметів. Педагог виконує функцію не тільки організатора, керівника, але й співучасника навчального процесу, коли навчання побудовано як діалог студентів з реальністю.

Інноваційні технології навчання мають два напрямки, такі як:

1) «активізація пізнавальної діяльності» – студент одержує готову пізнавальну інформацію від педагога (характер навчання пасивний, студент представляє позицію пасивного об'єкта, відсутні елементи творчості, немає самостійності, з наявністю елементів традиційного репродуктивного навчання), при такому напрямку студент здобуває знання, навички без творчого використання їх на практиці;

2) «інтерактивні технології навчання» відносяться до комунікативно-орієнтованого напрямку в навчанні; дана модель сконцентрована на особистості студента, що здатна до самовираження й самореалізації (основною частиною даної технології постає індивідуально-орієнтована взаємодія викладача й студентів).

Інтерактивне навчання як спосіб пізнання, формується у формі занурення у спілкування шляхом діалогової взаємодії, які виробляють навички спільної діяльності. При інтерактивному навчанні студент не пасивний об'єкт освітнього процесу не слухач і спостерігач, а активний суб'єкт і учасник.

Останнім часом педагоги все активніше починають освоювати інтерактивне навчання, що засноване на діалогових формах процесу пізнання шляхом взаємодій між студентом і педагогом.

До найбільш популярних методів інтерактивного навчання, що сприяє включенню в активний процес придбання й переробки знань, входять: робота в групах «Круглий стіл», «Дебати», «Мозковий штурм», «Дискусії», які включають колективний підхід у навчанні.

В УПА проводиться багато заходів щодо кардинального перетворення навчального процесу з розглядом і впровадженням проблемного навчання, використанням технічних засобів, структурно-логічних схем, що вважаються універсальними методичними засобами для навчання студентів. Однак одним із ефективних методів сьогодні вважають використання кейс-методу (Case study). Цей метод був уперше застосований в Harvard Business School у 1924 році. Його суть полягає в тому, що слухачам дається опис певної ситуації, з якої зіштовхнулася реальна організація у своїй діяльності або яка змодельована як реальна. Студент повинен напередодні заняття ознайомитися із проблемою й обміркувати способи її розв'язання. У класі в невеликих групах відбувається колективне обговорення наведеного випадку із практики [3].

Є відмінності кейсів між американськими і європейськими варіантами. Обсяг кейсів американського варіанта звичайно більше за обсягом 20-25 сторінок тексту, а в Європі у два рази менше й, як правило, вони багатоваріантні й не мають єдиного вірного розв'язання.

Метою дослідження було ознайомитися й впровадити кейс-метод у процес навчання студентів дисципліні «Фізичне виховання». У дослідженні взяло участь 28 студентів, які були залучені до використання кейс-методу.

Відмінною особливістю методу case-study є створення проблемної ситуації на основі фактів з реального життя. Для того щоб навчальний процес був ефективним, необхідні дві основні умови: хороший кейс; певна методика його використання в навчальному процесі.

Case-studies – це навчальні конкретні ситуації спеціально розробляються на основі фактичного матеріалу з метою подальшого розбору на навчальних заняттях.

Ідеї методу case-study достатньо прості:

1. Метод призначений для отримання знань з дисциплін, істина в яких плюралістична, тобто немає однозначної відповіді на поставлене питання, а є кілька відповідей, які можуть змагатися за ступенем істинності.

2. Акцент навчання переноситься не на оволодіння готовим знанням, а на його вироблення, на співтворчість студента і викладача; звідси принципова відмінність методу case-study від традиційних методик.

3. Результатом застосування методу є не тільки знання, але й навички професійної діяльності.

4. Технологія методу полягає в наступному: за певними правилами розробляється модель конкретної ситуації, що сталася в реальному житті, і відображається той комплекс знань і практичних навичок, які студентам потрібно отримати; при цьому викладач виступає в ролі ведучого, генеруючого питання, фіксує відповіді, підтримує дискусію, тобто в ролі диспетчера процесу співтворчості.

5. Безсумнівною перевагою методу ситуаційного аналізу є не тільки отримання знань і формування практичних навичок, але й розвиток системи цінностей студентів, професійних позицій, життєвих установок, своєрідного професійного світовідчуття.

6. У методі case-study долається класичний дефект традиційного навчання, пов'язаний з неемоційністю викладу матеріалу – емоцій, творчої конкуренції.

Для реалізації проблеми розвитку інтересів у студентів до занять фізичною культурою ми адаптували використання кейс-методу на заняттях. Ця модель нами впроваджувалася у формі представлення студентами тексту обсягом до 10 сторінок, який називають «кейсом».

Мета методу – навчити студентів, як індивідуально, так і в складі групи:

аналізувати інформацію, сортувати її для розв'язання заданого завдання, виявляти ключові проблеми, генерувати альтернативні шляхи розв'язання й оцінювати їх, вибирати оптимальний шлях і формувати програми дій і т.п.

Студенти були повинні самостійно запропонувати розв'язання проблеми підвищення інтересу студентів до занять з фізичної культури. Їм пропонувалося підготувати заняття таким чином, щоб було цікаво усім студентам удосконалювати рівень свого фізичного стану та здоров'я. Для цього вони створювали ситуації, ставили завдання, описували реальні ситуації, осмислювали суть цієї проблеми, пропонували потенційні розв'язання й віддавали перевагу кращим з них. Далі студенти залучали матеріали лекційного курсу й інші джерела. Викладач же виступав у ролі диспетчера, ведучого, задавав питання, що реєстрував відповіді, що допомагало вести дискусію. Після обговорення був затверджений варіант, що схвалений студентами після обговорення на занятті.

При виконанні кейса студенти розглядали наукові теорії оздоровлення, пізнавали багато нового про вплив вправ, спортивних ігор на організм людини і його фізичне здоров'я у різні вікові періоди. За підсумками занять студенти відповіли на питання анкети, які дозволили зробити висновок, що вони стали більше цікавитися й розбиратися в особливостях впливу фізичних вправ на організм (85%), про їхню позитивну роль у підвищенні працездатності (80%) й для підвищення якості життя (78%). Крім одержання нових знань, у процесі обговорення кейса студенти навчилися переконливо наводити аргументи (68%), конструктивно реагувати й відповідати на критику (66%) та з інтересом брати участь у заняттях з дисципліни «Фізичне виховання» (82%).

Висновки та перспективи подальших досліджень. У результаті проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Фізичне виховання та спорт сьогодні відіграють важливу роль в становленні гармонійно-розвинутої особистості студентів при навчанні у ВНЗ.

2. Інтерактивні методи навчання мають ряд суттєвих переваг, які необхідно використовувати у підготовці студентів ВНЗ інженерно-педагогічного профілю (круглий стіл, дебати, мозковий штурм, кейс-метод).

3. Розглянуто сутність, етапи та педагогічні особливості використання кейс-методу при навчанні студентів дисципліні «Фізичне виховання».

4. Проведення занять зі студентами з використанням кейс-методу засвідчило про зростання зацікавленості до занять з фізичної культури.

В подальшому планується визначення чинників підвищення мотивації студентів до власного фізичного самовдосконалення у поза аудиторні години.

Список використаної літератури

1. Благій, О. Л. Аналіз захворюваності студентів гуманітарних ВНЗ // Благій О. Л. / Теорія і методика фіз. виховання і спорту. – 2010.– № 4. – С. 8–11.

2. Доровских, Т. В. Направления совершенствования физического воспитания студентов / Доровских Т.В. // Проблемы физического виховання студентів: Матеріали Всеукр. наук.-метод. конф., що присвячена 85-річчю заснування Дніпропетровського національного університету. – Дніпропетровськ, 2003. – С. 115–116.

3. Захаріна, Є. А. Організація процесу фізичного виховання у вищому навчальному закладі / Захаріна Є. А. // Молода спортивна наука України: Зб. наук. праць з галузі фіз. культури та спорту. – Львів, 2009. – Вип. 7. – Т. 2. – С. 431–434.

Рецензент – кандидат педагогічних наук, доцент Керницький О. М.

Стаття надійшла до редакції 27.04.2016

Королева Н. Педагогические аспекты применения интерактивных методов при обучении студентов дисциплине «Физическое воспитание»

В статье освещены педагогические аспекты применения интерактивных методов при обучении студентов в высших учебных заведениях. Рассмотрена роль физического воспитания и спорта в становлении гармонично-развитой личности студентов. Приведены этапы и педагогические особенности использования кейс-метода при обучении студентов дисциплине «Физическое воспитание». Представлены результаты исследования интересов студентов для занятий физической культурой с использованием кейс-метода.

Ключевые слова: обучение студентов, интерактивные методы, кейс-метод, инновационные педагогические технологии, физическое воспитание.

Korolyova N. Pedagogical aspects of interactive methods when teaching students "physical education"

The article highlights the pedagogical aspects of interactive methods when teaching students in higher education institutions.

The inadequate level of physical health among Ukrainian youth is still considered to be one of the present-day issues.

It has been noted that more often scientists acknowledge the scientific, practical value and significance of generalization, systematization, and substantiation of theoretical and methodological foundations of enhancing the role of youth physical culture and sports development. Not only they positively affect the health and physical development of a person, but also his/her mental state, the ethical and aesthetic principles of identity, his/her world outlook, moral principles, aesthetic taste, not to mention the harmony in relations between people in the society.

Physical culture and sports, viewed as important elements of contemporary culture, possess huge opportunities for positive influence not only on person's health and physical development but also the mental state, human culture, and ultimately his/her positive world outlook. The social function of physical culture and sports is expressed through allowing it to develop the correct answers to the questions of modern life, to focus on the creative solution of urgent problems and to arm with a real understanding of the social development prospects.

Online learning, as a form of education, is carried out through immersion in a dialogue through interactive communication which in turn develops skills necessary to work together. With interactive learning, any student is not a passive object of the educational process, nor is he/she a listener or an observer. Instead, this student becomes an active subject and participant.

The purpose of the study was to analyze and implement case-method principle when it comes to teaching students "Physical Education". A total of 28 students took part in applying this case-method approach.

The case-method technique was adapted to further study the lack of students' interest in physical training in a classroom setting. Within this model, each student was given a 10-page text called "case".

Students were responsible for offering the solution to the problem on how to increase students' interest in physical education classes. They were instructed to prepare lectures in such a way that every participant would be engaged in improving his/her level of physical development and health. In order to accomplish this, they modeled different situations, set goals, described real situations, as well as discovered the essence of the given problem followed by offering potential solutions and rating the most preferred ones. The next step had students utilize lecture materials and other sources.

During the case study, students reviewed scientific theories of recovery, learned a lot about the effect of exercising and sports on the human body and its physical health in different age periods.

In the end, students were surveyed. The results of the survey have shown that they became more interested in the impact of exercising on their bodies.

While discussing the "case", students have learned to argue convincingly, react and respond constructively to the criticism . They have acquired an interest to participate in "Physical Education" classes.

Keywords: *student education, interactive methods, case-method, innovative educational technologies, physical education.*